

FRÁSÖGN

af sameiginlegum fundi IPU og Sameinuðu þjóðanna í New York 13.–14. febrúar og norrænum fundum Alþjóðáþingmannasambandsins (IPU) í Washington 15.–17. febrúar.

IPU og Sameinuðu þjóðirnar (SP) stóðu fyrir árlegum sameiginlegum fundi 13.–14. febrúar í tengslum við vatnsráðstefnu Sameinuðu þjóðanna 2023. Þema fundarins var vatn og bar hann yfirskriftina: Vatn fyrir fólk og plánetu; hættum að sóa, breytum leikreglunum og fjárfestum í framtíðinni. Af hálfu Íslandsdeildar Alþjóðáþingmannasambandsins sótti fundinn Jóhann Friðrik Friðriksson, auk Örnú Gerðar Bang, ritara Íslandsdeildar. Fundurinn var haldinn í aðalstöðvum Sameinuðu þjóðanna þar sem 150 þingmenn frá 46 aðildarríkjum IPU, auk sérfræðinga og embættismanna, komu saman með það að markmiði að stuðla að þingræðislegum aðgerðum til að ná heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna.

Fundurinn fór fram aðeins nokkrum vikum eftir að ályktun UNGA nr. 77/159 var samþykkt þar sem lögð er áhersla á mikilvægt hlutverk þjóðþinga við að hrinda í framkvæmd áætlun um sjálfbæra þróun til ársins 2030. Sjónum var beint að sjötta heimsmarkmiði Sameinuðu þjóðanna um hreint vatn og hreinlætisaðstöðu og vatnsráðstefnu Sameinuðu þjóðanna 2023.

Forseti allsherjarþings Sameinuðu þjóðanna (SP), Csaba Kőrösi, hélt opunarávarp fundarins og lagði áherslu á sameiginleg markmið SP og IPU varðandi fjölþjóðastefnu og alþjóðlegt samstarf. Hann sagði þjóðþing mikilvægan vettvang þar sem hægt væri að færa efni ályktana SP í landslög. Enn fremur væri hægt að koma áhyggjum af málefnum heima fyrir á framfæri við SP og alþjóðasamfélagið í gegnum þjóðþing aðildarríkjanna. Einnig lagði hann áherslu á ómetanlegt hlutverk þingmanna við að ná heimsmarkmiðum SP, þar sem stefnumótun og lagasetning gegndi lykilhlutverki. Hann sagði jafnframt þema fundarins í ár gríðarlega mikilvægt og að heimurinn stæði frammi fyrir grafalvarlegri vatnskreppu. Flestar loftslagsbreytingar raungerist í gegnum vatn – sem er annaðhvort of mikið af, ekki nóg eða það er ekki drykkjarhæft. Stefnan sem við framfylgjum núna mun ekki bara hafa áhrif á okkur heldur ráða því hvernig lífi börnin okkar og barnabörnin munu lifa. Nauðsynlegt sé að bregðast strax við vandanum sem blasir við.

Fundurinn skiptist í sjö pallborðsumræður og voru þátttakendur í þeim þingmenn, sendiherrar og embættismenn SP, auk sérfræðinga. Sjónum var m.a. beint að loftslagsbreytingum og vatnsskorti, aðgangi að öruggu vatni og hreinlætisaðstöðu sem mannréttindum, fjármögnun innviða fyrir hreinlætis- og vatnsþjónustu og sjálfbæra þróun. Umræða um aukna öfga í veðri vegna loftslagsbreytinga sem leitt hafa til aukinnar tíðni þurrka og flóða var í brennidepli. Breytingar á veðurfari hafa haft neikvæð áhrif á vatns- og hreinlætisþjónustu sem síðan hefur skaðleg áhrif á þróun og heilsu. Í ljósi þess að ríkustu 10% valda 50% losunar í heiminum var rætt um aukna ábyrgð auðugri ríkja við að hjálpa þeim fátækustu að aðlagast neikvæðum áhrifum loftslagsbreytinga.

Jóhann Friðrik Friðriksson tók þátt í umræðum um loftslagsbreytingar og vatnsskort. Hann minnti á að hitastigið á norðurslóðum haldi áfram að hækka þrisvar sinnum hraðar en annars staðar á jörðinni sem valdi m.a. bráðnun hafíss og hopun jökla. Hlýnunin hafi áhrif á bæði staðbundin vistkerfi og hnattræn loftslagskerfi og áhrif breytts loftslags á norðurslóðum gæti víða. Þá sagði hann skort á aðgengi að hreinu drykkjarvatni lýðheilsumál og nátengt öðrum markmiðum heimsmarkmiðanna og það sé ljóst að loftslagsbreytingar séu ein mikilvægasta áskorun okkar tíma. Þær hafi sífellt meiri áhrif á daglegt líf okkar og umhverfi, merkin séu augljós og vísindin skýr.

Jóhann Friðrik greindi jafnframt frá markmiðum Íslands um að ganga lengra en Parísarskuldbindingarnar segja til um með því að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda um meira

en helming fyrir árið 2030, ná algjöru kolefnishlutleysi fyrir árið 2040 og verða jarðefnaeldsneytislaut árið 2050. Þá lagði hann áherslu á mikilvægi þess að gerðar yrðu áætlanir um sjálfbæra vatnsnotkun á heimsvísu og að samvinna milli ríkisstjórna yrði eflað á sviði rannsókna, þróunar, fjármögnunar og alþjóðlegrar heilsu.

Forseti IPU, Duarte Pacheco, sagði: „Þó að plánetan okkar sé kölluð bláa plánetan, hafa milljarðar manna ekki aðgang að hreinu vatni og hreinlætisaðstöðu. Góðu fréttirnar eru þær að vatns- og hreinlætisvandamál er hægt að leysa með samræmdum innlendum og alþjóðlegum aðgerðum og þar geta þingmenn skipt sköpum.“

Samkvæmt SP skortir fjórðung jarðarbúa öruggt drykkjarvatn og næstum 50% jarðarbúa skortir örugga hreinlætisaðstöðu. Vatn tengist flestum náttúruhamförum þar sem 1,2 milljarðar manna eru í hættu vegna flóða um allan heim. Á undanförunum 20 árum hafa flóð og þurrkar valdið yfir 166.000 dauðsföllum, truflað líf milljarða manna og valdið að minnsta kosti 700 milljarða bandaríkjadala tjóni. Framkvæmdastjóri IPU, Martin Chungong, sagði sameiginlegan fund sem þennan gera þingmönnum kleift að leggja sitt af mörkum til vinnu SP og alþjóðlegrar lagasetningar.

Dagana 15.–17. febrúar stóðu norrænu sendiráðin í Washington fyrir fundardagskrá fyrir norrænar landsdeildir Alþjóðaþingmannasambandsins (IPU) í norska sendiráðinu. Af hálfu Íslandsdeildar IPU sótti fundinn Jóhann Friðrik Friðriksson, auk Örnú Gerðar Bang, ritara Íslandsdeildar. Á dagskrá fundanna voru stríðið í Úkraínu, innganga Svíþjóðar og Finnlands í NATO, öryggismál í Evrópu með áherslu á Rússland og NATO, samskipti Bandaríkjanna og Kína og norðurslóðamál. Einnig fóru fram pallborðsumræður um loftslagsmál, tvíhliða samskipti við Bandaríkin, norrænt samstarf og innanríkisstefnu Bandaríkjanna. Að auki fengu þingmenn kynningu á starfsemi norrænu sendiráðanna og norrænu samstarfi.

Jóhann Friðrik Friðriksson tók þátt í umræðum um norðurslóðir og sagði ljóst að svæðið væri sífellt að verða mikilvægara í efnahags- og öryggislegu tilliti. Aukið aðgengi að norðurslóðum hefði ýtt undir áhuga ríkja utan norðurslóða á svæðinu, t.d. Kína, sem hefði á undanförunum árum aukið vísindarannsóknir á norðurslóðum sem hefðu augljóslega bæði borgaralegt og hernaðarlegt gildi. Jafnframt átti sendiherra Íslands í Bandaríkjunum, Bergdís Ellertsdóttir, fund með sendinefnd Íslands og kynnti fyrir henni helstu verkefni sendiráðsins og áherslur. Einnig hitti Íslandsdeildin fastanefnd Íslands gagnvart Sameinuðu þjóðunum í New York og fékk kynningu á helstu verkefnum frá Jörundi Valtýssyni, fastafulltrúa Íslands. Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar.